

3. Конен В. Дж. Третий пласт: новые массовые жанры в музыке XX века / Конен В. Дж. – М.: Музыка, 1994. – 160 с.
4. Энди Э. Стилистика рока / Энди Э. – К.: Нике, 1993. – 26 с.
5. Campbell M. Rock and roll: an introduction / Campbell M., Brody J. – Thomson Reuters, 2008. – 472 p.

References

1. Berezovchuk, L. (1998). Rock as the interpretative activity. Mitin magazine, issue 25. Retrieved from <http://kolonna.mitin.com/archive.php?address=http://kolonna.mitin.com/archive/mj25/berezovchuk.shtml> [in Russian].
2. Vasylyeva, L. L. (2004) Rock music as a factor of culture in the second half of the twentieth century: Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv, Kyiv National University of Culture and Arts [in Ukrainian].
3. Konen, V. Dzh. (1994). The third layer of new massive genres in music of the twentieth century. Moskva, Muzyka [in Russian].
4. Endi, E. (1993). The style of rock. Kyiv, Nike [in Russian].
5. Campbell, M., Brody, J. (2008). Rock and roll: an introduction. Thomson Reuters [in English].

Стаття надійшла до редакції 14.02.2017 р.

УДК 793.322:378.147](477)

Хендрик Ольга Юріївна
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри сучасної хореографії
Харківської державної академії культури
olgart29618@gmail.com

ПОНЯТТЯ CONTEMPORARY DANCE ТА КОМПОЗИЦІЇ ЙОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТЕКСТУ

Мета дослідження – визначення і характеристика змісту поняття "композиція хореографічного тексту в contemporary dance". **Методологія** дослідження полягає в застосуванні історико-хронологічного підходу – для визначення загальних й специфічних аспектів формування теорії і практики contemporary dance; методів термінологічного та компаративного аналізу концепцій сучасності з метою розкриття змісту поняття "contemporary dance"; методів синтезу, систематизації, узагальнення вітчизняних та зарубіжних науково-теоретичних досліджень для адаптації процесу композиції в contemporary dance до балетмейстерської практики вищих навчальних закладів України. **Наукова новизна** полягає у визначенні суттєвих ознак поняття "contemporary dance" та характеристиці складових елементів, внутрішніх процесів, зв'язків і тенденцій композиції його хореографічного тексту. **Висновки.** Розвиток навиків композиції хореографічного тексту в contemporary dance впродовж всього навчального процесу є одним із шляхів експериментального пошуку видозмін, трансформацій або синтезу рухів; культивування у майбутніх хореографів переосмислення суті танцю на основі власної історії та культурі, його якісної індивідуалізації – важливої складової сучасності та естетики contemporary dance.

Ключові слова: композиція хореографічного тексту, мистецтво балетмейстера, хореографічна освіта, танець контемпорейн, контемпорари, danse contemporaine, contemporary dance.

Хендрик Ольга Юрьевна, кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры современной хореографии Харьковской государственной академии культуры

Понятие contemporary dance и композиции его хореографического текста

Цель работы – определение и характеристика содержания понятия "композиция хореографического текста в contemporary dance". **Методология** исследования заключается в применении историко-хронологического подхода – для определения общих и специфических аспектов формирования теории и практики contemporary dance; методов терминологического и компаративного анализа концепций современности с целью раскрытия содержания понятия "contemporary dance"; методов синтеза, систематизации, обобщения отечественных и зарубежных научно-теоретических исследований для адаптации процесса композиции в contemporary dance к балетмейстерской практике высших учебных заведений Украины. **Научная новизна** заключается в определении существенных признаков понятия "contemporary dance" и характеристике составляющих элементов, внутренних процессов, связей и тенденций композиции его хореографического текста. **Выводы.** Развитие навыков композиции хореографического текста в contemporary dance в течение всего учебного процесса – один из путей экспериментального поиска видоизменений, трансформаций или синтеза движений; культивирования у будущих хореографов переосмысления сути танца на основе собственной истории и культуре, его качественной индивидуализации – важной составляющей современности и эстетики contemporary dance.

Ключевые слова: композиция хореографического текста, искусство балетмейстера, хореографическое образование, танец контемпорари.

Khendryk Olha, Candidate of Pedagogical Sciences, senior lecturer of the Department of Modern Choreography, Faculty of Choreography Art, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

The concept of contemporary dance and composition of its choreographic text

The purpose of the research is to examine and describe the meaning of the term "composition of choreographic text in a contemporary dance". **Methodology of the research.** To achieve the objectives of the study the

author used the following methods: historical and chronological approach for determination of the main and specific aspects of the development of theory and practice of contemporary dance; methods of terminological and comparative analysis of the theoretical concepts of modernity for revealing the meaning of a "contemporary dance"; analysis, synthesis and summarizing of the national and international theoretical researches for adaptation of the process of composition of a contemporary dance to the choreographic practice of the universities in Ukraine. The **scientific novelty** lies in an attempt to determine the essential features of the concept of "contemporary dance" and characteristics of its elements, internal processes, relationships and trends of composition of its choreographic text. **Conclusions.** The development of the skills of composition of choreographic text throughout the educational process is one of the ways of experimental search for modifications, transformations or the synthesis of modern dance movements and encouraging future choreographers to rethink the essence of dance based on its history and culture, and therefore its qualitative individualization, an important constituent of modernity and the aesthetics of a contemporary dance.

Keywords: composition of choreographic text, the art of choreographer, choreographic education, contemporary dance.

Актуальність теми дослідження. В українському хореографічному просторі contemporary dance з'явився в 2000-х роках, презентуючи собою практику нової хореографічної мови, яка базується на історії цього танцю та досвіді особистостей, які будували його у минулому і розвивають сьогодні. Відмова від унікального моделювання роботи тіла, переосмислення його рухових можливостей стали основними підходами до навчання contemporary dance та його композиції майже у всіх закладах хореографічної освіти Європи, Англії, США. Незважаючи на різний науково-педагогічний підхід до змісту композиції танцю в українській та зарубіжній практиці, необхідність використання останньої у вітчизняному балетмейстерському мистецтві вже не викликає ніяких сумнівів, оскільки сформовані десятиліттями методи та прийоми роботи тіла з простором і часом найкращим чином сприятимуть розвитку навиків створення хореографічного тексту саме в contemporary dance.

В Україні сьогодні за даним напрямом проводяться різноманітні конкурси, змагання, чемпіонати. Він активно викладається в приватних танцювальних школах, залишаючись поза увагою вищих навчальних закладів, що знижує конкурентоспроможність випускників нашої держави на ринку праці. Тому, використання практики композиції в contemporary dance у вишах України, вирішить не тільки проблему підвищення ефективності процесу навчання хореографів до європейських стандартів, а й відкриє молодим хореографам перспективи еволюційного розвитку лексики сучасного танцю на основі власної історії та культури. Отже, метою дослідження є визначення змісту поняття "композиція хореографічного тексту в contemporary dance".

Аналіз досліджень і публікацій дозволяє відзначити той факт, що література з балетмейстерського мистецтва в contemporary dance представлена вкрай мало, а із заявленої проблематики – композиції хореографічного тексту в contemporary dance – взагалі в Україні відсутня. У проведенні дослідження автор у першу чергу брав до уваги той факт, що в наукових дискусіях та практиці сучасної хореографії зміст поняття contemporary dance досі не має єдиного трактування, що змусило його провести додатковий аналіз теоретичних та практичних досліджень формування теорії і практики contemporary dance.

Першими про поняття "contemporary dance" або "danse contemporaine" у західному мистецькому дискурсі почали говорити одразу після завершення Другої світової війни в контексті відмови від поняття "керованого авангарду" – ситуації, яка виникла внаслідок свідомої дискредитації поняття "art modern", що нібито заплямувало себе тоталітаризмом і війною [12, 8-10]. З 1960 року завдяки американським хореографам Мерсу Каннінґему і Тріші Браун, а також їх учням, поняття "contemporary dance" починає проникати у хореографічний світ. У Франції ідеї першого починають розвиватися наприкінці 1970-х років (Жан Клод Галотта, Мері Маран, Рігіна Шопіно). У 1950-60-х роках у Німеччині – Карін Вайнер, Жером Андрю (американець, але також учень Мері Вігман), Піна Бауш. Семінари з імпровізації та її сценічна репрезентація Стіва Пекстона і Симони Форті стали одними з основних розвідувальних робіт за рахунок можливостей руху тіла й особистого вираження танцюристів-хореографів. З 1980-х років Крістофер Брюс у Великій Британії створює "Рамберт Данс Компані" та запрошує до роботи хореографів, які використовують техніку М. Кенінгема. Цей танець став не тільки результатом бажання виділитися з попередніх поколінь, а й результатом того, що під сумнів ставилися межі танцтеатру та його танцювальної мови [13, 28]. Тому вже з 1980-90-х років у західній мистецькій літературі він починає активно досліджуватися (Р. Буассо, Д. Ваухан, Ф. Дюпюї, П. Жерман-Томас, Л. Луп, Дж. Мартін, Ж. Робінсон, М. Февр, Д. Фретард та ін.). З другої половини 1990-х років педагоги-практики французької школи contemporaine починають розробляти навчальні програми для мистецьких закладів освіти, де композиція в danse contemporaine розглядається, як важливий етап у процесі створення танцю і є обов'язковою дисципліною в державних культурно-освітніх закладах [9, 6-9]. Грунтовний аналіз наукових досліджень Е. Дальтро, Ф. Дюпюї, Р. Кумасака Мацумото, Л. Луп, показав, що одним з найпоширеніших методів розробки інноваційних ідей руху у danse contemporaine є процес композиції роботи тіла у просторі та часі результатом якого може буди танцювальний фрагмент, комбінація або етюд (за наших умов – хореографічний текст).

У Росії з 1990-х років у спеціалізованих і неспеціалізованих періодичних виданнях починають з'являтися статті журналістів та рецензії критиків (О. Гердт, А. Гордєєвій, М. Крилової, Т. Кузнєцової, Л. Барикін, Н. Колесовой; Е. Суриц, О. Єрмакова, монографії групи авторів В. Козлова, А. Гірсона і Н. Веремеєнкота тощо). А з 2000-х в навчальних закладах європейські прийоми композиції танцю та

контактною імпровізації стали складовою частиною курсу "Сучасні напрямки танцювального мистецтва" за спеціальністю "Педагогіка балету" [6, 5].

В українське хореографічне мистецтво contemporary dance потрапляє у 2000-х роках, а в науковому середовищі розглядається як "постмодернізм" або "синтез мистецтв" приблизно з 2005 р. (Д. Бернадська, Н. Корисько, О. Кравчук, Ю. Станішевський, О. Чепалов, В. Щербakov та ін.). Слід зазначити, що термінологічна дуплетність (різне найменування одного явища), яка виникла в українському науковому середовищі призвела до ускладнення наукової комунікації і, як наслідок, впровадження курсу contemporary dance в навчальний процес вишів України. Проте, з 2015 р. починають з'являтися публікації, де хореографія розглядається як контемпоранне мистецтво (Н. Корисько), а у 2016 р. дослідниця М. Погребняк робить висновок, що contemporary dance – це, по-перше, "європейський варіант терміна modern dance, які вживаються як синоніми", по-друге – це "одна з форм стилю "модерн" у хореографії, яка зберігає і розвиває естетико-філософську та художньо-естетичну традицію лондонської школи "Contemporary dance", заснованої у 1966 р." [5, 163]. Звертаючи увагу на історичну послідовність виникнення даного поняття та західні наукові дослідження, не можемо погодитись з даним висновком.

Отже, аналіз досліджень у галузі сучасної хореографії дозволив зробити наступні висновки: – оригінальність, майже унікальність авторського почерку хореографів contemporary dance є результатом щоденної практичної роботи з композицією хореографічного тексту, яка є обов'язковою дисципліною хореографічної освіти в усьому світі; – вітчизняна наука процесуальні аспекти створення сучасної хореографії майже не розглядає; – відсутність досліджень українського contemporary dance демонструє гостру проблему хореографічної освіти – відсутність навичок роботи над створенням власної хореографії, яка має відображати емоційний стан нашого сучасника, дійсність якого за історичними, культурними і соціальними ознаками відмінна і також унікальна. Тому перш ніж розкрити складові елементи, внутрішні процеси композиції хореографічного тексту в contemporary dance, визначемо зміст поняття "contemporary dance".

"Contemporain" (фр.) або contemporary (англ.) дослівно означає сучасний. Воно прийшло на зміну понять "модерн", "постмодерн", "неоавангард" і "актуальне мистецтво" та зайняло неосяжний фізичний, віртуальний і концептуальний вимір від журналів, галерей, театрів і будівельних споруд до типів дискурсу і мислення, форм життя і політичних практик. У мистецтві це поняття використовується як "contemporary art", здебільшого пишеться у графічний спосіб і вживається без перекладу. Це спричинене термінологічною двомовністю фахівців, які, запозичаючи іншомовні терміни без звертання до мови-посередника, підкреслюють інституційний контекст, термінологічну закріпленість, а отже, і принципів визначеність цієї мистецької практики [8, 130]. За висловом українського дослідника О. Сидор-Гібелінда, ""contemporary art" означає актуальне, експериментально-пошукове мистецтво кінця ХХ – початку ХХІ ст. За наших умов – ситуативний синонім постмодерну. Ні в якому разі не означає мистецтва, сучасного лише внаслідок своєї хронології появи на світ" [7, 103]. На відміну від загальнономістецького поняття, у хореографічному мистецтві цей термін використовується для конкретизації певного напрямку хореографії (навіть певної стилістики рухів, побудови твору або естетико-філософської традиції). Але це є не досить вірним, оскільки contemporary dance не має як стилістичних, так і часових кордонів.

По-перше, це пов'язано з відмінностями та особистостями хореографів, які відмовилися від унікального (загально прийнятого) моделювання роботи тіла та створили "нові" поетичні референти і естетичні правила, змінивши танцювальну мову вже існуючих стилів сучасної хореографії [11]. Вже до 2010 року, за аналізом французького дослідника Ф. Нузет, роботи хореографів у danse contemporaine можна класифікувати за такими напрямками, як: класичний, традиційний (народний), афро-джазовий, хіп-хоп, написання, віртуальний, концептуальний, урбаністичний, еротичний або оголений, мінімалістичний, азіатський, африканський [14]. Тим самим автор підкреслює різноманітність лексичної, стилістичної та конструктивної основи danse contemporaine, стверджуючи, що цей танець не має стилістичних ознак.

По-друге, щоб зрозуміти неможливість визначення часових кордонів contemporary dance, як виду сучасного мистецтва, розглянемо опозицію між поняттями "modern" – сучасний та "contemporary" – сучасний. М. Калінеску, досліджуючи парадокси естетичної сучасності (звертаючись до ідей С. Спендлера та Ш. Бодлера) робить висновок, що modern – як мистецтво критичного усвідомлення сучасності, виступає проти реалізму, породжуючи естетичну сучасність; contemporary – мистецтво сучасності розуму, і прогресу, виступає проти естетичної сучасності та формує поняття реалізму. Автор пояснює конфлікт двох сучасностей тим, що ілюстрацією сучасності як традиції, є виступ проти самої себе через розрив і кризу. "Усвідомлюючи свою вражаючу новизну в порівнянні з попередніми етапами переживання сучасності, вона виступає проти концепції, без яких була б неможлива (раціонального сприйняття, прогресу, науки)" [1]. Тому починається танець "сучасний" – contemporary у рік закінчення Другої світової війни, або в момент онтологічного розриву з традицією модернізму в 60-ті роки, чи в 1989-му році – коли впала Берлінська стіна, і було формально знято бінарний поділ світу, – про це ще довго будуть сперечатися історики та мистецтвознавці [10]. Але навіть прийнявши одну з цих періодизацій, чи зможемо пояснити: чому роботи В. Ніжинського, М. Фокіна, залишаються нам близькими сьогодні? Тому, що "сучасний" – contemporary, як вираз людської емоції, в будь-який період і час, не піддається порівнянню ні з чим в минулому. Якщо хореографічний твір у глядача викликає емоції в момент "тут і зараз" то незалежно від часу і місця створення хореографії, вона залишається сучасною по відношенню до часу і місця знаходження глядача. Словами Ш. Бодлера, все, що зберіглося з минулого,

виживши (естетично), є не чим іншим, як виразом різних послідовних сучасностей, кожна з яких є унікальною і має своє оригінальне художнє вираження [1]. "Винахідливість, наївність генія, нерозважливо смілива уява" – такі критерії використовує Ш. Бодлер при описі сучасних робіт [1]. Тому незалежно від часу, балети Ж.-Б. Люлли, М. Форрегера, М. Кеннінгема або О. Нахаріна є, і залишаться contemporary dance. Виходячи з цього, можна вважати, що, contemporary dance – це позачасовий експериментально-пошуковий напрям хореографічного мистецтва, де винахідливість, оригінальність танцювального виконання, синтез мистецтва і сучасних технологій, неповторно та самобутньо відображає емоційний стан людини.

Оскільки "contemporary" ні в якому разі не означає мистецтва, сучасного лише внаслідок своєї хронологічної появи на світ" [7, 103], то не кожну роботу сучасного хореографа можливо віднести до цього напрямку. Запозичення хореографічного тексту інших хореографів не є тотожним до винаходження та викристалізації власного почерку та структури хореографії. Тому, важливим аспектом творчості та самовираження хореографа є навички роботи над композицією хореографічного тексту. Така практика розвиває осмислення рухових можливостей тіла, відчуття кінестезичного змісту рухів, що сприяє формуванню навичок експериментального пошуку видозмін, трансформацій рухів; прийомів їх створення, а отже, і оновлення, переосмислення суті танцю, що є однією з головних характеристик contemporary dance.

Виходячи з означеного вище, визначимо зміст поняття "композиція хореографічного тексту в contemporary dance". Для цього розглянемо основні поняття "композиція", "хореографічний текст", "композиція хореографічного тексту", запропоновані нашими попередниками.

Композиція (від лат. compositio – складання, з'єднання, вигадкування) – найважливіший організаційний компонент художньої форми, що надає творові єдності та цілісності. У пластичних видах мистецтва вона об'єднує окремі аспекти побудови художньої форми (реальне або ілюзорне формування простору і об'єму, симетрія та асиметрія, масштаб, ритм і пропорції, нюанс і контраст, перспектива, угруповання, колористичне рішення, тощо) та організує як внутрішню побудову твору, так і зовнішню [4].

Змістовно композицію танцю та побудову хореографічного тексту висвітлювали в своїх працях О. Голдріч, Р. Захаров, В. Кандинський, Б. Колногузенко, О. Колосок, А. Меланьїн, А. Мелєхов, В. Нікітін, І. Смірнов та ін. Загальний зміст яких можна визначити так: композиція танцю включає ряд танцювальних комбінацій, які розподіляються на сцені в певному малюнку. Вона ґрунтується на певній музиці, відображаючи її особливості та будується за законами драматургії; хореографічний текст, як важливий компонент хореографічного твору, складається з ряду танцювальних елементів, які з'єднуються між собою позами, ракурсами, переміщеннями тіла у просторі, підпорядковуючись один одному і цілому, надаючи композиції єдність і цілісність. Танцювальні елементи складаються з рухів, які, за дослідженням А. Меланьїна, умовно можна розділити на два типи: сценічні рухи (просування, зміщення, відходи, стрибки; оберти, повороти: зміна висотності, пліє, підйоми, опускання), та позиційні артикуляції (тілесні та корпусні рухи (рук, ніг, голови, корпусу (плечі, стегна)), що змінюють позу): торсіровки, опозиції, нахили, контракшн, реліз, ізоляції [4, 113]. Особливості поз і ракурсів автор відрізняє як за притаманними їм графічним сполученням ліній, наявності або відсутності торсіонних ознак, так і за їх композиційним значенням – головні, другорядні.

Приймаючи зміст та структуру хореографічного тексту такими, екстраполюємо їх на зміст contemporary dance, важливою особливістю якого є індивідуальність, оригінальність складання власного хореографічного тексту, як емоційного вираження тіла. Це означає, що композиція в contemporary dance – це експериментальний процес розробки нових ідей рухів із вже відомих шляхом включення (додавання) нових елементів, поз і ракурсів, змінюючи їх організацію у просторі і часі у єдиний самобутній танцювальний фрагмент. Відповідно, при синтезі танцювальних елементів має утворюватись новий, майже унікальний хореографічний текст, який містить не тільки стилістичні характеристики вже існуючих танцювальних рухів, а й риси, які не були їм притаманні досі. Наприклад, зміщення кордонів розділу між сценічними рухами народного танцю та елементами модерн танцю, хіп-хоп або джазу, призвело до утворення в Україні та країнах СНД напряму сценічної хореографії – стилізації. Тому, хореографічним текстом contemporary dance можемо вважати самобутній, оригінальний однорідний танцювальний матеріал, який є результатом синтезу поз, ракурсів і танцювальних елементів, серед яких можна виділити основні рухи, що забезпечують необхідні стилістичні характеристики танцю та сполучні елементи (позиційні артикуляції), які надають індивідуальність, неповторність композиції та цілісність, гармонійність, логічність переходу між основними рухами.

Композиція хореографічного тексту – це лише етап у процесі створення contemporary dance. Важливими аспектами навчання залишаються навички створення хореографічного образу, просторової композиції, використання законів драматургії та інші елементи балетмейстерської майстерності, що викладаються сьогодні у вищих навчальних закладах України.

Наукова новизна полягає у визначенні суттєвих ознак поняття "contemporary dance" та характеристикі складових елементів, внутрішніх процесів, зв'язків і тенденцій розвитку композиції його хореографічного тексту в балетмейстерській практиці вишів України.

Висновки. Практика композиції хореографічного тексту в contemporary dance є важливим етапом підготовки майбутніх хореографів, яка відкриває перспективи оновлення та еволюційного розвитку лексики сучасного танцю. Саме тому, сучасним педагогам-практикам слід об'єднати зусилля для розробки курсів, навчальних програм з метою надання логічного та обґрунтованого інструментарію для культивування у майбутніх хореографів переосмислення суті танцю на основі власної історії та культурі, його якісної індивідуалізації – важливої складової сучасності та естетики contemporary dance.

Література

1. Калинеску М. Бодлер и парадоксы эстетической современности; пер. с англ. А. Ликальтер [Электронный ресурс] : Художественный журнал MOSCOW ART MAGAZINE выпуск № 98, 2016. – Режим доступа: <http://moscowartmagazine.com/issue/31/article/541>.
2. Кандинский В. Точка и линия на плоскости. К анализу живописных элементов. / Кандинский В. // Точка и линия на плоскости. – СПб.: Азбука-классика, 2005. – С. 63–232. – Режим доступа: <http://philologos.narod.ru/kandinsky/kandinsky-pl.htm>.
3. Колногузенко Б. Мистецтво балетмейстера : навч.-метод. матеріали / Б. Колногузенко – Х. : ХДАК, 2007. – 85 с.
4. Меланьин А. Методы анализа танцевального движения : дис. ... кандидата искусствоведения : 17.00.01 / Меланьин Андрей Александрович ; Рос. акад. театр. искусства (ГИТИС)]. – Москва, 2010.- 234 с.: ил. РГБ ОД, 61 10-17/163.
5. Погребняк М. М. "Contemporary dance": поняття та основні етапи формування школи" [Электронный ресурс] / Погребняк М. М. // Вісник КНУКіМ. – С. 162-171. – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vknukim_myst/2011_24/21.pdf.
6. Программа дисциплины "Современные направления танцевального искусства" Федерального компонента цикла специальных дисциплин по специальности 070304 (050700) "Педагогика балета", квалификация "педагог-балетмейстер" [Электронный ресурс] : ФГОУ ВПО "Академия Русского балета имени А.Я. Вагановой". – Режим доступа: <http://vaganova.ru/page.php?id=95&pid=84>.
7. Сидор-Гібелінда О. Українці на венеційській бієнале: сто років присутності / Олег Сидор-Гібелінда. – К.: Наш час, 2008.— 306 с. — (Сер. "Невідома Україна").
8. Туровська Л. В. Інтеграція іншомовних лексем у сучасну українську термінологію / Туровська Л. В. // Наукові праці : наук.-метод. журнал. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – Т. 98. – Вип. 85 : Філологія. Мовознавство. – С. 129—132.
9. Хендрик О.Ю. Проблема забезпечення навчально-методичним інструментарієм дисципліни "Танець Контемпорарі" у внз України / О. Ю. Хендрик // Культура України. Серія : Мистецтвознавство. – 2016. – Вип. 54. – С. 255-265. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kum_2016_54_26.
10. Шенталь А. Новый проект "Теорий и практик": что такое современное искусство [Электронный ресурс] : Theory&Practice Границы искусства. – Режим доступа: <https://theoryandpractice.ru/posts/7769-contemporary>.
11. Boisseau R. Panorama de la dance contemporain: 90 choreographes / Rosita Boisseau. – Paris : Textuel, 2006. – 607 p.
12. Esanu O. The Transition of the Soros Centers to Contemporary Art: the managed avant-garde [Электронный ресурс] : Iasi, Romania : Periferic 8 – Art as Gift, 2008. – 20 p. – Режим доступа: http://www.think-tank.nl/ccck/Esanu_ManagedAvant-garde.pdf.
13. Fretard D. Danse et non – Danse: vingt-cinq ans d'histoires / Dominique Fretard; ed. Cercle d'Art. – Paris, 2004.
14. Noisette Ph. Danse contemporaine mode d'emploi / Philippe Noisette. – Flammarion, 2010. – 255 p.

References

1. Călinescu, M. (2016). Baudelaire and paradoxes of aesthetic modernity; (A. Likalter, Trans). Khudozhestvennyy zhurnal MOSCOW ART MAGAZINE issue 98. Retrieved from <http://moscowartmagazine.com/issue/31/article/541> [in Russian].
2. Kandinsky, V. (2005). Point and line in the plane. On the analysis of pictorial elements. Sankt-Piterburg: Azbuka-klassika 63–232. Retrieved from <http://philologos.narod.ru/kandinsky/kandinsky-pl.htm> [in Russian].
3. Kolnohuzenko B. (2007). The art of choreographer: teaching and learning aids. Kharkiv, KhSAC. [in Ukrainian].
4. Melanin A. (2010). The methods of analysis of dance movement. Extended abstract of candidate's thesis. Moskva, GITIS. [in Russian].
5. Pogrebnyak, M. M. (2011). "Contemporary dance": concept and the main stages of the school's formation. Kiev, Visnyk KNUKіM. Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vknukim_myst/2011_24/21.pdf [in Ukrainian].
6. The program of the discipline "Modern Movements of Dance Art" of the Federal component of the cycle of special disciplines in the special field 070304 (050700) "Pedagogy of ballet", qualification "teacher-choreographer". Retrieved from <http://vaganova.ru/page.php?id=95&pid=84> [in Russian].
7. Sydor-Hibelynda O. (2008). Ukrainians at the Venice Biennale: a hundred years of presence. Kiev, Nash chas. ISBN: 978-966-1530-12-5, 966-8174-12-7. [in Ukrainian].
8. Turovska L. V. (2009). Integration of foreign lexemes in the modern Ukrainian terminology // Proceedings: research and methodology journal. T. 98. issue 85 : Filolohiia. Movoznavstvo. (pp. 129—132). Mykolaiv : ChDU im. Petra Mohyly. [in Ukrainian].
9. Khendryk, O. Yu. (2016). The problem of ensuring the course "contemporary dance" with methodological tools at the higher educational establishments of Ukraine. Kultura Ukrainy. issue 54. Kharkiv, KhSAC. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kum_2016_54_26 [in Ukrainian].
10. Shental, A. (2013). The new project "Theory and Practice": what contemporary art is. Theory&Practice. Granitsy iskusstva. Retrieved from <https://theoryandpractice.ru/posts/7769-contemporary> [in Russian].
11. Boisseau R. (2006). Panorama of contemporary dance: 90 choreographers. Paris: Textuel. [in French].
12. Esanu O. (2008). The Transition of the Soros Centers to Contemporary Art: the managed avant-garde. Retrieved from http://www.think-tank.nl/ccck/Esanu_ManagedAvant-garde.pdf.
13. Fretard D. (2004). Dance and not – Dance: twenty-five years of stories. Paris: Cercle d'Art. [in French].
14. Noisette Ph. (2010). Contemporary Dance Directory. Paris: Flammarion. [in French].

Стаття надійшла до редакції 23.06.2017 р.